

Bilal İBRAHİMOV

*Azərbaycan Respublikası DİN-in Polis Akademiyasının
Beynəlxalq əməkdaşlıq bölməsinin inspektoru, polis leytenantı
e-mail: ibrahimovbilal9@gmail.com
DOI: <https://doi.org/10.62130/RYEY6297>*

BOŞANMA ZAMANI ƏMLAKIN BÖLÜNMƏSİ PROBLEMLƏRİ

XÜLASƏ

Məqalədə boşanma zamanı əmlak bölgüsü ilə bağlı yaranan problemlər, bu problemlərin yerli və bəzi xarici ölkələrin qanunvericiliyində həlli qaydaları əks olunub. Nikah müqaviləsinin tətbiqindən yarana biləcək problemlərin aradan qaldırılması ilə bağlı mövqe bildirilmişdir. Eyni zamanda, birgə əmlakın nədən ibarət olduğu ətraflı şəkildə araşdırılmış və daha ədalətli yanaşmalar müqayisə edilmişdir. Bundan əlavə, aparılmış tədqiqatlara münasibət bildirilmiş və bəzi təkliflər irəli sürülmüşdür.

Açar sözlər: Boşanma, birgə əmlak, nikah, nikah müqaviləsi, nikah müddəti

Müasir dövrdə boşanma halları nəzərə çarpacaq dərəcədə artmışdır. Bu halların artması eyni zamanda məhkəmə prosesində əmlak bölgüsü məsələləri ilə bağlı çəkişmələrin ön plana çıxmasından xəbər verir. Tərəflərsə əmlak bölgüsünün düzgün həyata keçirilməsindən bəzən razı qalsalar da, bir çox hallarda əmlak bölgüsü ilə razılışmır və yuxarı instansiyalara müraciət edirlər. Bəs əmlak bölgüsü qanunla hansı formada tənzimlənir? Bölünmə hansı əmlaka aiddir? Əmlakın bölünmədən qadın və ya kişidə qalması mümkündürmü? Xaricdə bu məsələlər hansı formada tənzimlənir? Daha ədalətli bölgü üçün xarici təcrübənin öyrənilməsi və gələcəkdə müvafiq formada tətbiqi məqsədmüvafiqdirmi?

Bu məqalədə yuxarıda qeyd olunan suallara yerli və xarici qanunvericilik çərçivəsində konkret misallarla və müəllifin götürülən sitatlara münasibəti formasında cavablar veriləcək, məsələnin daha ədalətli hesab olunan həll yolları araşdırılacaq və nəticə hissəsində ümumiləşdirilib yekun fikir bildiriləcəkdir.

Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinin 225.1-ci maddəsində “ərlə arvadın nikah dövründə qazandıqları əmlak, əgər nikah kontraktında və ya onlar arasındakı razılışmada ayrı qayda

nəzərdə tutulmayıbsa, onların ümumi mülkiyyəti-dir” müddəası qeyd olunmuşdur [1].

Yəni ərlə arvad arasında nikah müqaviləsi vəsitəsilə fərqli bir bölünmə həm nikahdan əvvəl, həm nikah dövründə baş verə bilər və tutaq ki, tərəflərin gələcəkdə əldə edəcəkləri əmlakın konkret olaraq ərə (arvada) məxsusluğu nikah müqaviləsində nəzərdə tutulubsa nikah dövründə əldə olunan əmlakın bölünməsi məsələsində nikah müqaviləsi prioritet hesab olunur. Onu da qeyd etmək zəruridir ki, nikah dövründə tərəflərdən hər hansı birinə hədiyyə və ya vərəsəlik formasında keçən əmlak, o cümlədən nikahdan əvvəl tərəflərə məxsus olan əmlak onların birgə əmlakı deyil, aid olduğu tərəfin əmlakıdır.

Əgər nikahdan əvvəl tərəflərdən birinə məxsus olan əmlakın dəyəri nikah dövründə nəzərəçarpacaq dərəcədə artarsa bu zaman əmlakın dəyərinin artan hissəsi onların birgə əmlakı hesab oluna bilərmi? Bu məsələnin həlli yerli qanunvericilikdə aşağıdakı kimi öz əksini tapmışdır.

“225.4. Ər-arvaddan hər birinin əmlakı o halda onların birgə mülkiyyəti sayıla bilər ki, nikah dövründə ərlə arvadın ümumi əmlakı və ya ərin (arvadın) şəxsi əmlakı hesabına həmin əmlakın dəyərini əhəmiyyətli dərəcədə artıran vəsait qoyulduğu

(əsaslı təmir, yenidənqurma, yeni avadanlıqla təchizetmə və i.a.) müəyyənləşdirilsin. Əgər nikah kontraktında və ya ər-lə arvadın razılaşmasında ayrı qayda nəzərdə tutulubsa, bu qayda tətbiq edilmir” [1].

Qeyd olunan maddədən belə nəticəyə gəlmək olar ki, ər-lə arvad arasında əmlakın bölünməsi formasını müəyyən edən konkret müqavilə bağlanmadığı halda tərəflərin hər hansı birinin nikahdan əvvəl əldə etdiyi əmlaka digər tərəfin həmin əmlakın dəyərini əhəmiyyətli dərəcədə artıran vəsait qoyması halı olduqda həmin əmlak onların birgə mülkiyyəti hesab oluna bilər. Yuxarıdakılardan irəli gələrək qeyd olunan müddəanın nisbi olduğunu düşünmək olar. Bu məsələnin həllində digər ölkələrin qanunvericiliyinə nəzər salaq:

“Kanada həyat” (“Canada Life”) hüquq jurnalında bu məsələyə Kanada qanunvericiliyinə müvafiq olaraq aşağıdakı formada aydınlıq gətirilmişdir:

“Boşanmanın bir hissəsi kimi əmlakın bölünməsinə gəldikdə, ümumiyyətlə, hər bir şəxs nikahdan əvvəl əldə etdiyi hər hansı əmlaka sahib olmağa davam edir. Bununla belə, evlilik dövründə əldə edilmiş əmlak və nikahdan əvvəl əldə edilmiş əmlakın nikah dövründə dəyər artımı bərabər bölünməlidir” [3].

Gördüyümüz kimi Kanada qanunvericiliyi həm müəyyən etdiyi forma baxımından, həm də imperativlik nümayiş etdirməklə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyindən fərqlənir. Belə ki, bu ölkənin qanunvericiliyi nikahdan əvvəl tərəflərin əldə etdikləri və nikah dövründə dəyəri artan əmlakın bölünməsi zamanı konkret olaraq əmlakın artan dəyərinin digər tərəfin o əmlaka vəsait qoyub-qoymamasından asılı olmayaraq bölünməsi fikrini qəti şəkildə ifadə edir.

Fikrimcə, yerli qanunvericilikdə nikahdan əvvəl əldə olunan əmlakın dəyərinin artması yalnız həmin əmlaka digər tərəfin onun dəyərini əhəmiyyətli dərəcədə artıran vəsait qoyulması ilə bağlı deyil, eyni zamanda nikahın olmasının əmlakın dəyərinin artmasına təsiri məsələsi müəyyən olunmalıdır. Məsələn, tərəflər A və B-dir. A nikahdan əvvəl avtomobil əldə edib və B ilə nikahdan sonra, məhz bu nikah bağlandığına görə B A-ya yeni bir avtomobil alıb və bu səbəbdən A-nın nikahdan əvvəl əldə etdiyi avtomobil sü-

rülmədiyindən kilometr göstəricisi artmayıb, təzə qalıb buna görə də onun dəyəri həmin il, marka və modeli avtomobillərin dəyərindən təxminən iki qat daha çoxdur. Bu kimi halların olmasına görə qanunvericilikdə bu məsələyə aydınlıq gətirilməsini vacib hesab edirəm. Düşünürəm ki, qeyd etdiyim müddəanın nikahdan əvvəl və eyni zamanda nikah dövründə vərəsəlik və ya hədiyyə yolu ilə əldə edilən əmlaka münasibətdə mövcud olmaması ədalətli deyil və tərəflərdən hər hansı birinin və bəzən də hər ikisinin hüquqlarının pozulmasına gətirib çıxara bilər.

Digər tərəfdən onu da qeyd etmək zəruridir ki, Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinin 225.4-cü maddəsində qeyd olunan müddəanın yalnız nikah dövrünə şamil edilməsi də bəzi məsələləri sual altında qoyur. Məsələn, nikahdan əvvəl A-ya məxsus olan evin təmiri başlanılıb və təmir nikahdan sonra yekunlaşırsa və bu təmirlə əlaqədar olaraq evin dəyəri əhəmiyyətli dərəcədə artırsa, təmirin nikah dövründə başa çatmasına görə həmin evin birgə əmlaka aid olması məsələsinin necə həll olunacağı belə məsələlərdəndir [1].

Birgə mülkiyyətin nədən ibarət olmasına AR-nın Ailə Məcəlləsində aşağıdakı formada aydınlıq gətirilmişdir:

32.1. Nikah müddətində ər-arvadın əldə etdikləri əmlak onların ümumi birgə mülkiyyəti sayılır.

32.2. Ər-arvadın ümumi birgə mülkiyyətinə:

32.2.1. onların hər birinin əmək, sahibkarlıq və intellektual fəaliyyəti nəticəsində əldə etdikləri gəlirlər, aldıkları pensiya və müavinətlər, eləcə də xüsusi təyinatı olmayan digər pul ödəmələri (xəsarət, sağlamlığın bu və ya digər formada pozulması nəticəsində əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə ödənilən məbləğ, maddi yardımın məbləği və s.).

32.2.2. ər-arvadın ümumi gəlirləri hesabına əldə edilən daşınar və daşınmaz əşyalar, qiymətli kağızlar, kredit təşkilatlarına və s. kommertiya təşkilatlarına qoyulmuş paylar, əmanətlər, kapitaldan olan paylar və əmlakın ər-arvaddan kimin adına əldə olunmasından, yaxud əmanətin kimin adına və ya kim tərəfindən qoyulmasından asılı olmayaraq nikah dövründə ər-arvadın qazandığı hər hansı sair əmlak daxildir [2].

Bu müddəadan irəli gələrək söyləmək olar ki,

əgər ər-lə arvad arasında əmlak bölgüsünü müəyyən edən nikah müqaviləsi bağlanmayıbsa əmlakın bölgüsü məhz nikah müddətində əldə edilən əmlaka aiddir. Nikah müddəti dedikdə isə tərəflərin nikaha girdikləri gündən həmin nikahın bitdiyi günə qədər olan müddət hesab olunur. Deməli, boşanma zamanı məhz bu müddətdə əldə edilən əmlakın bölünmə məsələləri ön plana çıxacaq. Gəlin boşanma zamanı, nikah müddətində əldə olunan əmlakın bölgüsündə digər ölkələrin yavaşmasına nəzər salmaq.

Polşa Respublikasının qanunvericiliyində qeyd olunan məsələyə aşağıdakı şəkildə aydınlıq gətirilmişdir:

“Ər-arvadın hər birinin şəxsi əmlakı bölünməyə məruz qalmır, bu o deməkdir ki, sizin şəxsi əmlakınız boşandıqdan sonra yeganə mülkiyyətiniz olaraq qalacaq. Şəxsi əmlaka nikahdan əvvəl alınmış, vərəsəlik və ya ianə nəticəsində alınmış bütün mallar, sağlamlığın itirilməsinə görə kompensasiya və ya dəymiş zərərin ödənilməsi daxildir” [4].

Polşa qanunvericiliyi yerli qanunvericiliyimizdən fərqli olaraq sağlamlığın itirilməsinə görə kompensasiya və ya dəymiş zərərin ödənilməsinə görə kompensasiya və ya dəymiş zərərin ödənilməsinin konkret olaraq aid olduğu tərəfə məxsusluğu daha düzgündür. Belə ki, sağlamlığın itirilməsi ilə bağlı fiziki ağrını tərəflərdən biri daşıyır. Ona görə də bu kompensasiya birgə mülkiyyət hesab edilmir.

Əmlakın bölünməsi ilə bağlı Almaniyaya qanunvericiliyinə baxmaq:

“Əgər nikah zamanı borclar yaranıbsa, mədvlətlə yanaşı bunlar da araşdırılmalıdır. Bununla belə, boşanma zamanı borclar sadəcə olaraq ər-arvad arasında bölünmüş, ilk növbədə, ər-arvaddan hansının müqaviləyə əsasən borclu kimi öhdəliyinin olması aydınlaşdırılmalıdır. Əgər ər-arvaddan biri əmlakın və ya əmlakın yeganə sahibdirsə, yaranan borclara görə yalnız o cavabdehdir. Əgər ər-arvaddan biri müqavilə üzrə kəsiri maliyyələşdirməyə borcludursa, adətən onlar da onu ödəməlidirlər. Ər-arvadın hər ikisi tərəfindən imzalanmayan və hər iki ər-arvadın xeyrinə olmayan müqavilə birgə məsuliyyət hesab edilmir” [5].

Almaniyaya qanunvericiliyində qeyd olunan müddəalar məsələnin tam aydınlaşdırılması və

hətta borcların belə faydalanan tərəfə aid olması ciddi maraq doğurur. Deməli, əgər nikah dövründə tərəflərdən biri borc götürüb və əldə olunan vəsaitdən hər iki tərəf deyil, yalnız biri faydalanıbsa yalnız faydalanan tərəf borclu hesab edilir.

Əmlakın bölünməsi məsələlərində də Almaniyaya qanunvericiliyi fərqli mövqe nümayiş etdirir. Məsələn, əgər nəqliyyat vasitəsi həyat yoldaşlarından biri tərəfindən alınmışsa, bu avtomobil onların birgə mülkiyyəti deyil. Bu ifadə hətta digər həyat yoldaşı avtomobildən iş və ya başqa məqsədlər üçün istifadə etdikdə də doğrudur. Əgər hər iki tərəf əmlak üçün ödəniş etməyiblərsə və ya mülkiyyətçi kimi qeydə alınmayıblarsa, bu, onların birgə mülkiyyəti hesab edilmir.

Böyük Britaniya qanunvericiliyində qeyd olunan məsələnin həlli aşağıdakı kimi qeyd olunmuşdur:

1973-cü il tarixli “Evlilik səbəbləri” aktının 25-ci maddəsində İngiltərə və Uels məhkəmələrinin əmlak, əmanət, pensiya və saxlama ilə bağlı mülki iddialara baxarkən tətbiq etdikləri əsas qaydalar müəyyən edilmişdir. Belə ki, “məhkəmə kapitalın bölgüsü ilə məşğul olmazdan əvvəl həmin aktivlərin tam həcmi açıqlanmalı və müəyyən edilməlidir. Açıqlama adətən maliyyə hesabatlarının mübadiləsi yolu ilə məhkəmə icraatında baş verir. Keçmiş evlilik evi, hər hansı bir iş və ya pensiya qiymətləndirilməlidir. Məhkəmə yalnız tərəflərin cari gəlir vəziyyətinə deyil, boşanmadan sonra dəyişə biləcək gələcək qazanc imkanlarına da baxacaq. Məsələn, tərəflərin iş saatlarını artırması və ya uşaq baxımını təmin etmək üçün onları azaltması gözlənilə bilər. Ər və ya arvad yeni münasibətdə olduqda və bir yerdə yaşayırsa, yeni tərəfdaşın maliyyə məsələləri də nəzərə alınmalıdır” [6].

Böyük Britaniya qanunvericiliyində məsələyə bir qədər də fərqli yanaşılır. Belə ki, məhkəmə tərəflərin yalnız cari gəlirlərini deyil, eyni zamanda yaxın gələcəkdə əldə edə biləcəyi gəlirləri, həmin nikahdan uşaq varsa bu uşağın kimdə qalması və uşaqla birlikdə yaşayacaq tərəfin gələcəkdə 8 saat işləməsinə uşağın mane ola biləcəyi ehtimalını araşdırır və hətta bununla da kifayətlənmir, daha da irəli gedərək tərəflərdən hər hansı birinin yeni evliliyə hazırlaşması ilə də maraqlanır və həmin

şəxsin maddi imkanlarının da müvafiq tərəfə münasibətdə təkan verəcəyini gözdən keçirir. Eyni zamanda bu qanunvericiliyin özünəməxsus digər xüsusiyyətləri də vardır ki, bu da nikahın uzun və qısa nikahlara bölünməsidir. Qısa nikah çərçivəsində uşaq olmadan boşanma baş verdikdə birgə əmlakın bölünməsi bərabər şəkildə həyata keçirilmir. Əldə olunan əmlakı kim əldə edibsə əmlak ona məxsus olur. Qısa nikah dövründə bərabər və ya nisbətdə vəsait qoyulmaqla əldə olunan əmlak isə tərəflərin sərf etdikləri vəsaitdən asılı olaraq bölünür.

Yuxarıda qeyd olunan qanunvericiliklərdə fərqli nüansların olması əslində qanunların hazırlanan zaman ölkənin, cəmiyyətin dünyagörüşünə, adət-ənənəsinə uyğun olmasına işarədir. Amma hər bir halda yerli qanunvericiliyin bu sahədə təkmilləşməsinə ehtiyac duyulmasını düşünürəm.

Nikah müddətinin konkret müəyyənlənməsi, məhz bu dövrdə əldə olunan əmlakın konkret olaraq birgə mülkiyyət hesab edilməsi və boşanma zamanı məhz bu əmlakın bölünməsinin özündə belə, bir qeyri-müəyyənlik olması fikri ilə çıxış edirəm. Bunu növbəti misal üzərində daha konkret formada göstərməyə çalışacam.

Məsələn, A və B nikahın tərəfləridir. Nikahdan əvvəl A-ya məxsus olan kart hesabında 30000 manat vəsait olmuşdur. Nikahdan 10 gün sonra A avtosolona yeni gələn avtomobili bəyənilir və həmin kart hesabındakı vəsaitdən istifadə edərək bu maşını əldə edir. Daha sonra A və ya B boşanmaq üçün məhkəməyə müraciət edir. Bu halda həmin avtomobil yerli qanunvericiliyə əsasən ər və arvadın birgə mülkiyyəti hesab olunduğundan bu əmlak onlar arasında bərabər şəkildə bölünür.

Bu fikrin ədalətsiz olduğunu hesab edirəm və düşünürəm ki, Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində bu kimi məsələlərin dərinədən, hərtərəfli və obyektiv araşdırılması təmin edilməlidir. Nikahdan sonra tərəflərin ilk olaraq əldə etdikləri qazanca qədər olan müddət ərzində əldə etdikləri əmlak birgə əmlak hesab edilməməlidir. Belə ki, nə ər, nə də arvad yeni bağlanmış nikahdan sonra vəsait əldə etməyiblərsə onların əldə etdikləri əmlak demək ki, nikahdan

əvvəl qazandıqları vəsait hesabına əldə olunmuşdur, buna görə də şəxsi əmlak hesab olunmalıdır. Bu dövrdən sonra tərəflərin əldə etdiyi gəlirlər və həmin gəlirlərdən əldə olunan əmlak ağılabatanlıq nəzərə alınmaqla birgə mülkiyyət hesab oluna bilər. Bəzi hallarda isə tamamilə əksinə. Nikah bağlandıqdan sonra tərəflər ilkin qazanc əldə ediblər və daha sonra bahalı bir əmlak əldə ediblərsə həmin əmlakın birgə gəlirlərdən əldə olunmama ehtimalının yüksək olması qənaətinə gəlmək olar.

Boşanma zamanı əmlakın bölünməsinə Cənubi Koreya qanunvericiliyinin aşağıdakı məxsusi yanaşması mövcuddur.

Məhkəmələr nisbətən müəyyən edilməsində tərəflərin yaşları, məşğuliyyətləri, boşanma səbəbi, əmlaka töhfələri kimi amilləri nəzərə alır. Bölünə bilən əmlak nikah dövründə hər iki ər-arvadın əməkdaşlığı nəticəsində əldə edilmiş əmlakdır. Yalnız ər-arvaddan birinin şəxsi səyi nəticəsində, hətta nikah dövründə belə əldə edilmiş əmlaka həmin tərəfin fərdi mülkiyyəti kimi baxılır. Buna görə də məhkəmə tərəflərin hər hansı konkret aktivin yaradılmasında nə dərəcədə “əməkdaşlıq” etdiklərinə əsaslanaraq, hansı əmlakın bölünə biləcəyini müəyyən etmək üçün çox geniş səlahiyyətə malikdir [7].

Ailə Məhkəməsinin “hər iki tərəfin əməkdaşlığı və digər hallar nəticəsində əldə edilmiş əmlakın miqdarını nəzərə alaraq” bölgü məbləğini və üsulunu müəyyən etməsinə dair Qanununda məsələyə bir qədər də aydınlıq gətirilmişdir.

830-cu maddədə “xüsusi əmlak” (bəzən “şəxsi” əmlak kimi tərcümə olunur) ər-arvadın nikahdan əvvəl sahib olduğu və ya nikah zamanı əldə etdiyi, lakin yalnız bir ər-arvadın adına olan əmlak kimi müəyyən edilir. Nikah dövründə yalnız bir ər-arvadın adına olan əmlak, ər-arvaddın əməkdaşlığı nəticəsində yaransa da bölünə bilər.

Cənubi Koreya modeli ilk baxışdan kifayət qədər ədalətli hesab edilsə də, bunun hansı tərzdə müəyyənləşdirilməsi sual doğurur. Nikah dövründə əldə edilən əmlakın ər və ya arvadın birinin səyi nəticəsində əldə olunmasını sübut etmək fikrimcə, bəzi hallarda mümkünsüz ola bilər. Tərəflər özləri ədalətli davrandıqları halda

bu məsələyə düzgün qiymət verilə bilər və əmlak düzgün bölünə bilər ki, bunu AR-nın qanunvericiliyində heç bir dəyişiklik etmədən həyata keçirmək olar. Boşanma zamanı nikah dövründə bir ev və bir avtomobil əldə olunubsa tərəflər biri avtomobili, digəri isə evi aldığı qeyd edirsə və hər kəs əldə edilməsində vəsait xərcləmədiyi əmlakdan qarşı tərəfin xeyrinə imtina edərsə hər kəsin əldə etdiyi əmlak özünün əmlakı kimi qalır. Əgər məhkəmə əmlakı bu şəkildə bölməyə belə tərəflər öz aralarında bunu digər müqavilələrlə həyata keçirə bilərlər. Təəssüf ki, qeyd edilən formada boşanmalara ölkəmizdə nadir hallarda rast gəlinir.

Xarici təcrübədən son misal olaraq Cənubi Afrika Respublikasının təcrübəsinə nəzər salsaq görərik ki, bu təcrübədə Cənubi Afrikada boşanma proseduru zamanı əmlak və öhdəliklərin bölünməsinə məhkəmə boşanmadan sonra hər iki tərəfin maddi ehtiyaclarını, boşanmadan əvvəl hər iki tərəfin yaşadıkları həyat səviyyəsi, evlilik dövründə yaranan hər hansı borclar, hər hansı bir tərəfdaşın ödəməli olduğu vergi öhdəlikləri ilə birlikdə, hər hansı bir tərəfdaşın hər hansı daşınar və ya daşınmaz əmlakın əldə edilməsinə verdiyi hər hansı töhfə ilə birlikdə onun dəyərinin artırılmasına verdiyi töhfə və hər bir tərəfdaşın yenidən özünü dəstəkləməsi üçün nə qədər vaxt lazım olmasını nəzərə alır. Maraqlısı budur ki, qeyd olunan yanaşma hərtərəfli və daha geniş mənada izahdır. Bu yanaşmada məhkəmə tərəflərin əvvəlki yaşayış səviyyəsi barədə məlumatları ilkin olaraq dəqiqləşdirir, sonra isə boşanmadan sonra onların hər biri əmlakı necə bölmək olar ki, qısa vaxtda nikahdan əvvəlki həyat səviyyəsinə çatsınlar. Bu təcrübənin bir sıra elementləri Böyük Britaniya qanunvericiliyi ilə üst-üstə düşsə də bəzi nüanslarla məsələyə daha geniş aydınlıq gətirilməsi ilə onu belə arxada qoyur. Eyni zamanda Cənubi Koreya modelində olduğu kimi əldə olunan əmlaka verilən vəsait

kim tərəfindən ödənilmişdirsə əmlakın ona məxsus olması məsələsi də diqqətəlayiq haldır. Borcların da ödənilməsi məsələsində, götürülmüş borclardan faydalanan yalnız bir tərəfdirsə borcun ödənilməsində də məhz həmin tərəf iştirak etməlidir [8].

Nəticə olaraq qeyd etmək olar ki, boşanma proseslərində əmlakın bölünməsinə ciddi narazılıq hallarının mövcud olması və məsələnin yuxarı instansiya məhkəmələrinə qədər gəlib çıxması halları kifayət qədər çoxdur. Bu halların qarşısının alınması, bu kimi məsələlərin əksər hallarda birinci instansiya məhkəmələrində həll edilməsi və vətəndaş narazılığının aradan qaldırılması məqsədilə boşanma zamanı əmlakın bölünməsi ilə bağlı qanunvericiliyin təkmilləşməsinə məqbul hesab edirəm. Məhkəmə prosesi zamanı nikahın hansı dövründə əldə olunan əmlakın birgə mülkiyyət hesab edilməsinin, əldə olunan əmlakın əldə edilməsində nikahın digər tərəfinin hansı dərəcədə səyi olmasının müəyyən edilməsinin, tərəflərin yenidən nikahdan əvvəlki yaşam səviyyəsinə çatması üçün əmlakın hansı formada bölünməsinin, əgər bu nikahdan övlad varsa bu övladın qalacağı valideynin natamam iş saati ilə işləməsinə səbəb ola biləcəyinin araşdırılmasının tərəfdarıyam. Eyni zamanda boşanmanın əksər vaxtlarda uzunmüddətli narazılıqlar səbəbindən baş verdiyini nəzərə almaqla son bir ildə satılan və bağışlanılan əmlakların siyahısının müəyyənlişməsinin bu bağışlama və satış hallarının boşanma zamanı əmlak bölgüsü məsələlərindən tam və ya müəyyən qədər yayınmaq məqsədilə həyata keçirilməsinin öyrənilməsinə daha ədalətli olduğu qənaətinə gəlməyə ehtiyac var. Hər bir halda məsələnin tam və hərtərəfli araşdırılmasının çətin bir proses olduğunu nəzərə alaraq məhkəməyədək bu məsələnin əhatəli araşdırılmasının ixtisaslaşmış qurum tərəfindən araşdırılıb yekun nəticələrin məhkəməyə təqdim olunmasını əsas çıxış yollarından biri hesab edirəm.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat:

1. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi - <https://e-qanun.az/framework/46944>
2. Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsi - <https://e-qanun.az/framework/46946>
3. www.canadalife.com

4. www.dudkowiak.com
5. www.se-legal.de
6. www.nelsonslaw.co.uk
7. www.divorcelaws.co.za
8. www.international-divorce.com

Билал ИБРАГИМОВ

ПРОБЛЕМЫ РАЗДЕЛА ИМУЩЕСТВА ПРИ РАЗВОДЕ

РЕЗЮМЕ

Подводя итог, хотелось бы отметить, что в статье отражены проблемы, возникающие при разделе имущества при разводе, правила решения этих проблем в законодательстве отечественных и некоторых зарубежных стран. Сообщается об отношении к устранению проблем, которые могут возникнуть при применении брачного договора. При этом подробно рассматривается, что представляет собой совместная собственность, и сравниваются более справедливые подходы. Кроме того, сообщается отношение к проведенным исследованиям и выдвигаются некоторые предложения.

Ключевые слова: Развод, совместное имущество, брак, брачный договор, срок брака

Bilal IBRAHIMOV

PROPERTY DIVISION ISSUES DURING DIVORCE

SUMMARY

Summarizing, I would like to point out that the article reflects the problems arising in the division of property during divorce, the rules for solving these problems in the legislation of local and some foreign countries. The attitude towards the elimination of the problems that may arise from the application of the marriage contract is reported. At the same time, what constitutes joint property is examined in detail and fairer approaches are compared. In addition, the attitude to the conducted studies is reported and some suggestions are put forward.

Key words: Divorce, joint property, marriage, marriage contract, duration of marriage